

DOI <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2023.29-30.10>
УДК 728.1/728.5

ТИПИ ПРИТУЛКІВ ДЛЯ БЕЗДОМНИХ

Мартиненко Володимир Русланович¹, Обиначна Зоряна Василівна²

¹Кафедра архітектури та містобудування

Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу,
Івано-Франківськ, Україна,

e-mail: volodymyr.martynenko-amm221@nung.edu.ua, orcid: 0009-0000-0254-6566

²Кандидат архітектури, доцент кафедри архітектури та містобудування

Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу,
Івано-Франківськ, Україна,

e-mail: zoriana.o@ukr.net, orcid: 0000-0003-1782-5300

***Анотація.** Ця стаття висвітлює ключові аспекти формування різновидів притулків для бездомних з акцентом на реабілітацію, соціалізацію та реінтеграцію цієї уразливої групи. У статті визначається, що переорієнтація зі постійних притулків, орієнтованих на закоренілих бездомних, на різновиди тимчасового житла може бути більш ефективною стратегією. Зазначається, що для держави економічно вигідніше зосереджувати зусилля та ресурси на різні види притулків для повернення бездомних до самостійності, ніж на постійне утримання «хронічних» бездомних.*

Ключовим елементом є впровадження в структуру різних притулків навчальних та виробничих приміщень, що надають можливість бездомним отримати освіту та опанувати нові професії. Це сприяє їхньому самостійному заробітку та інтеграції в суспільство. Стаття підкреслює важливість не лише надання різних видів притулків, але й створення умов для розвитку навичок та самостійності бездомних для досягнення позитивного соціального впливу.

***Мета.** Метою даної статті є висвітлення актуальних типів притулків для бездомних осіб з подальшим розкриття різноманітності ініціатив та підходів, спрямованих на вирішення проблеми бездомності.*

***Методологія.** Для встановлення закономірності та особливості типології притулків для бездомних, було проведено аналіз світового та вітчизняного досвіду проектування даних закладів, вивчення результатів досліджень інших науковців даної теми, та дані звіт департаменту соціальної політики, проведено соціальне опитування безпритульних осіб.*

***Результат.** Це наукове дослідження є важливим кроком для детального вивчення практики, пов'язаної із наданням послуг бездомним людям у різноманітних проектах. Особлива увага була приділена типам притулків, які спеціалізуються на врахуванні потреб різних категорій бездомних осіб. Важливо також розглядати аспекти організації та управління системою допомоги та підтримки, включаючи питання координації зусиль на різних рівнях урядового та місцевого управління. Перспективою є вивчення взаємодії між громадськими та державними установами, які працюють у цій сфері, з метою розвитку розуміння викликів та можливостей в цьому конкретному контексті.*

***Наукова новизна.** Стаття висвітлює дослідження проблеми безпритульності. Важливо відзначити, що дана наукова робота підкреслює необхідність детального аналізу, особливо вивчає типи об'єктів, які можуть бути комфортними*

для різних категорій осіб та виділяє найкращі типи з можливістю розвитку відвідувачів даних закладів та забезпечення їм самостійного життя. Це стає особливо важливим у сучасних умовах, коли проблема безпритульності загострюється через військовий конфлікт, і вимагає глибшого розуміння різних аспектів цього соціального явища.

Практична значущість. Практична значущість різних типів притулків для бездомних полягає у здатності надавати конкретні послуги та підтримку, такі як: надання нічлігів та тимчасових пристанищ для тих, хто опинився бездомним. Гарантування безпеки в кризових ситуаціях, таких як пожежі чи природні катастрофи. Медична та психосоціальна допомога. Розвиток навичок та професійна підготовка для забезпечення можливостей зайнятості. Надання освітніх програм для підвищення рівня освіти бездомних осіб. Допомога в оренді та підтримка у переїзді в стале житло. Враховуючи ці аспекти, різні типи притулків стають необхідними ланками системи соціального захисту та реабілітації.

Ключові слова: притулки, бездомні, соціальне житло, відновлення, тип притулків, безпритульність, критичне житло, соціальне житло, соціальна житлова ініціатива, кімната нічного перебування, соціально вразливі групи та їх житло, притулки та житло для людей із фізичними або психічними обмеженнями, притулки тимчасового перебування, програми соціального житла.

ВСТУП

Проблема бездомності є серйозним соціальним викликом, який вимагає невідкладних заходів та розробки ефективних рішень. Одним із ключових аспектів покращення життя бездомних осіб є розробка та проектування притулків. Притулки для бездомних відіграють важливу роль у забезпеченні безпечного та гідного місця для проживання, де люди можуть отримати необхідну допомогу та підтримку.

В 2022 році, в результаті повномасштабного російського вторгнення в Україну, виникла найбільша в історії нашої держави житлова криза. Крізь призму даних Міністерства розвитку громад і територій станом на початок липня 2022 року видно, що російські війська зруйнували або пошкодили приблизно 116 тисяч житлових будинків. Згідно із звітом ООН, приблизно 7,7 мільйона людей були змушені залишити свої домівки та переміститися всередині меж України [1].

АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Проблемою безпритульності та бродяжництва займалися багато зарубіжних дослідників. Наприклад, Канаді Джек Лейтон [13, 17], Петер Россі [13, 16]. Згідно дослідження «Empirische forschung uber wohnungslosenberichterstattung in deutschland» [13, 20], у Німеччині 37 400 людей живуть на вулиці – приблизно на 20 відсотків менше, ніж вважалося раніше. В українській науковій літературі ця тема майже не розглядалась. Дитяча безпритульність висвітлена

в роботах к.арх, доцента Ахаїмової А.О., к.соц. наук Давидюк О. у своїй роботі «Бездомність в Україні: причини та тенденції» зазначає, що сучасна українська бездомність за своїм змістом є не стільки маргінальною, скільки вимушеною [7]. Кандидат архітектури, доцент Соловій Л.С. в своїй дисертаційній роботі «Особливості формування спеціальних типів житла для бездомних» розробила типологію житла для бездомних у регіонах від житлової кімнати до спеціалізованих мешканців та принципів їх формування у структурах житлового фонду [14].

МЕТА

Метою даного дослідження є аналіз актуальної типології притулків для бездомних осіб з подальшим розкриттям різноманітності ініціатив, підходів та формування типології притулків для бездомних спрямованих на вирішення проблеми бездомності.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Перед тим як братись за розбір типів притулків для бездомних першочергово потрібно зрозуміти за яких обставин в нашій країні люди можуть втратити житло. Основними причинами втрати житла для більшості респондентів залишаються сімейні конфлікти та розлучення – разом, у 2006 році становить 41,6%, у 2012 році – 39,1%. Надзвичайно складно розробляти превентивні заходи, коли мова йдеться про суто індивідуальні життєві сценарії, кризу інституту сім'ї неможливо подолати окремими цільовими соціальними

програмами. А от що стосується другої за частотою причини – втрата житла через позбавлення волі – 21,3% (2006) і 18,3% (2012) – наразі держава цілком спроможна застосувати превентивні заходи, як-то прийняття відповідних нормативно-правових документів, що мають бути спрямовані на унеможливлення втрати житла під час відбування особою покарання в тюрмі, даний захід не потребує, по суті, ресурсів, натомість суттєво знизить чисельність бездомних. Даний підхід також стосується і тих, хто втратив житло в результаті незаконних операцій – 9,4% (2006) і 10,4% (2012). З позитивних аспектів варто було б відмітити зниження чисельності бездомних осіб, які перебувають на вулиці – 28,2% (2006) і 16,2% (2012), завдяки розширенню мережі спеціальних соціальних закладів – притулків, центрів реінтеграції, соціальних готелів [13,1]. Але, на жаль, дана статистика на сьогоднішній день стрімко змінюється через російсько-українську війну. Лідером серед причин бездомності на період 2023 р. і далі залишаються сімейні конфлікти – 36%, але її стрімко наздоганяють інші фактори (Рис. 1), такі, як проживання в зонах бойових дій та інвалідність, що через деякий час призведе

до стрімкого зростання бездомних. Щоб запобігти критичній ситуації слід розібратись які ж взагалі існують типи притулків для бездомних людей.

Серед усіх видів притулків їх можна розділити на 2 типи (Рис. 2):

Тимчасові притулки надають житло бездомним особам на обмежений період. Вони зазвичай пропонують ліжка або матраци для сну, основні санітарні умови та послуги громадської безпеки. Мета таких притулків полягає у забезпеченні негайного притулку та захисту, а також у сприянні реінтеграції бездомних осіб в суспільство (Рис. 4).

Постійні притулки надають тривале проживання для бездомних осіб, які не можуть самостійно забезпечити собі житло. Вони зазвичай мають більш розвинену інфраструктуру, включаючи кімнати зі спальними місцями, їдальні, спільні приміщення для занять та розваг, а також додаткові послуги, такі як психологічна підтримка, професійна підготовка та соціальна реабілітація (Рис. 4).

Притулки для бездомних можуть бути класифіковані за місцем їх розташування. Ось декілька загальних категорій на прикладі м. Івано-Франківськ:

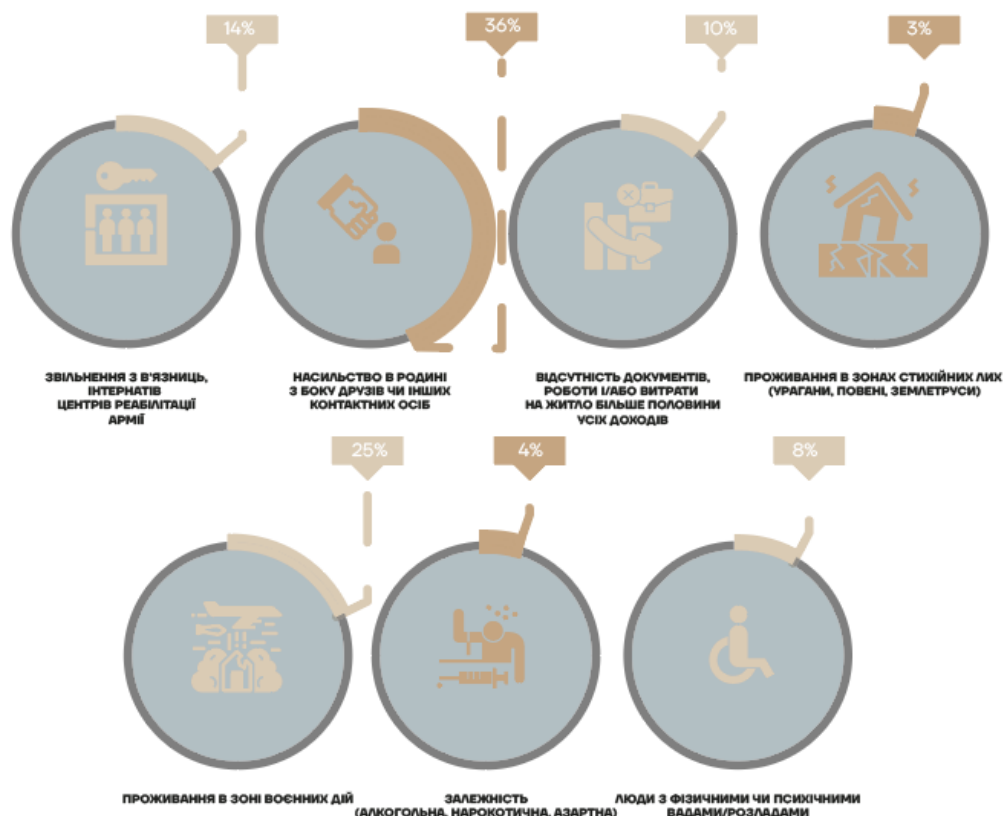

Рис. 1. Причини безпритульності

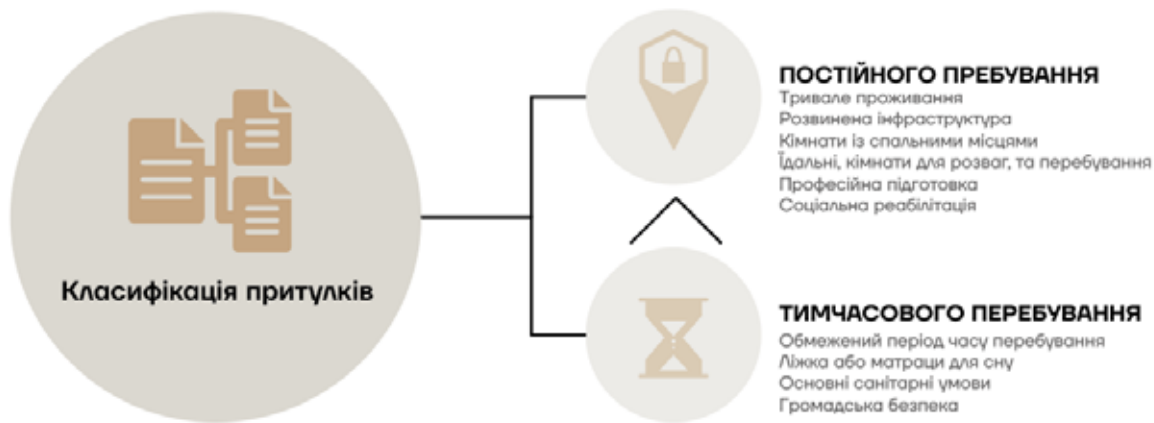

Рис. 2. Класифікація притулків

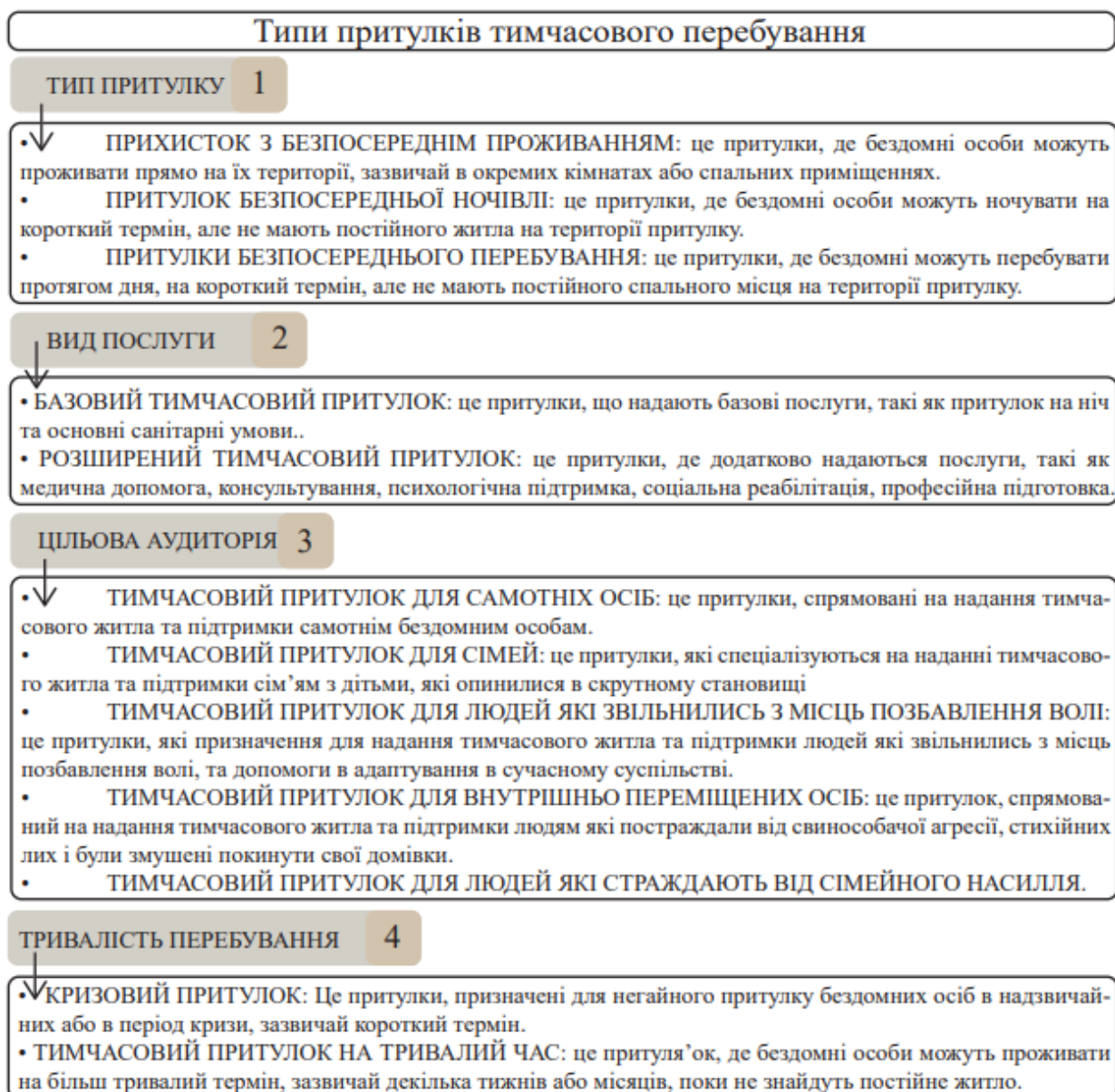

Рис. 3. Типи притулків тимчасового перебування

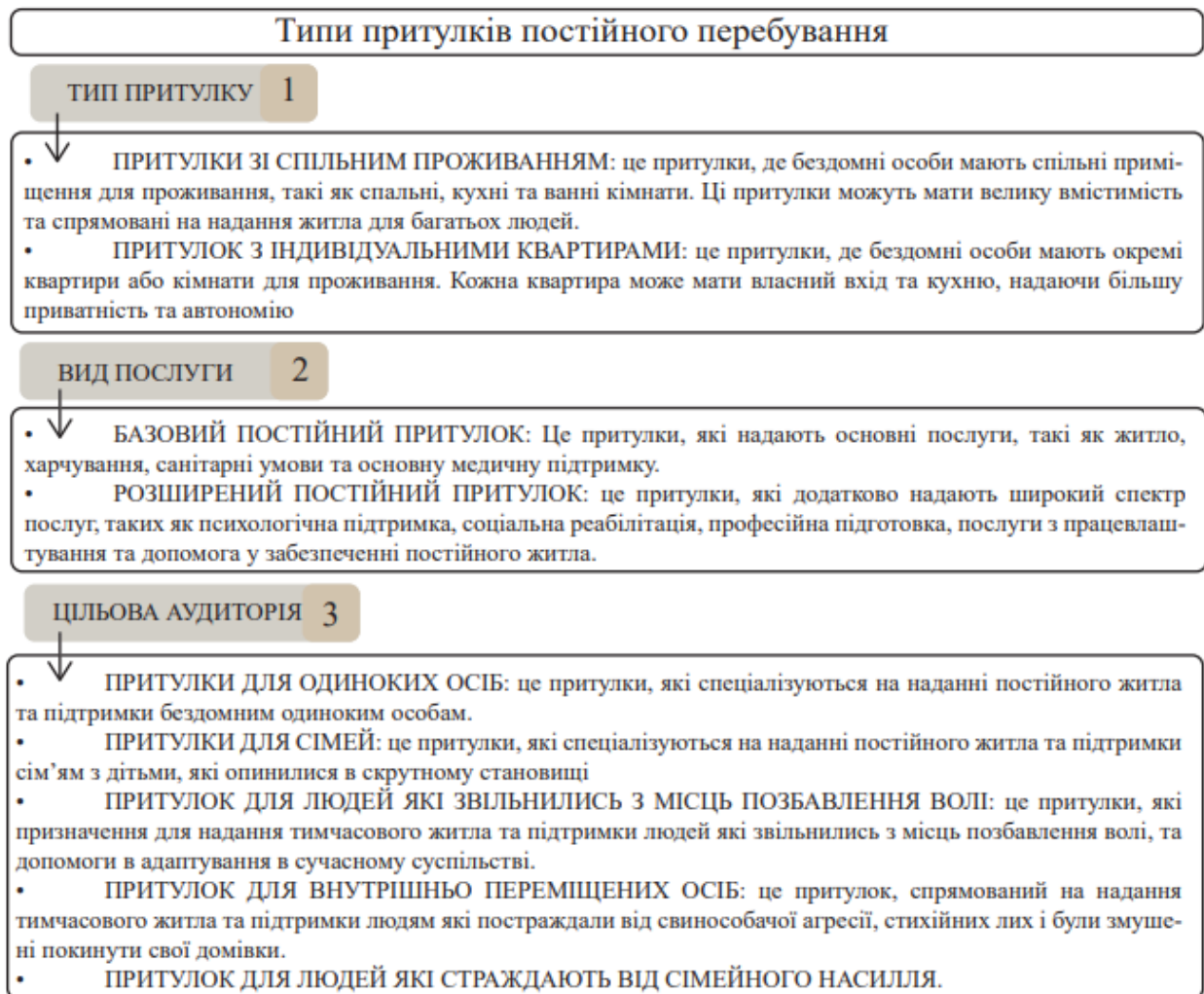

Рис. 4. Типи притулків постійного перебування

1. *Міські притулки:* притулки, які знаходяться у міських районах і призначені для бездомних осіб, які шукають притулок в місті. Вони можуть бути розташовані в центральних чи околицях міста і надають доступ до інфраструктури, послуг та робочих можливостей. Вони можуть розташовуватись на мансардах та цокольних поверхах багатоповерхових будівель, можуть споруджуватись нові споруди та використовуватись старі закинуті будівлі.

2. *Пригородні притулки:* це притулки, що знаходяться в прилеглих до міста або передмістях. Вони можуть бути меншими за розміром і надають можливість бездомним особам проживати в менш завантаженому середовищі, ближче до природи.

3. *Сільські притулки:* притулки, розташовані в сільських або віддалених районах. Вони можуть бути зосереджені у селах або мають розпорядження невеликими сільськими будинками чи фермами. Сільські притулки можуть надавати бездомним особам можливість

проживати в спокійному та менш густонаселеному середовищі.

4. *Тимчасові наметові притулки:* це тимчасові притулки, що розміщуються на відкритому повітрі та складаються з наметів або інших просторових конструкцій. Ця форма притулку часто використовується під час надзвичайних ситуацій або в місцях, де не має сталого будівельного приміщення.

Вивчивши таку кількість інформації на думку спадає, а який тип притулку все ж таки найкращий? Увагу слід сконцентрувати на тимчасових притулках, вони виступають як важлива ланка в системі соціальної допомоги. Вони надають негайне пристановище та базові потреби, що є важливим у ситуаціях кризи та негайної потреби в притулку. Цей тип притулку ефективно відповідає на тимчасові ситуації, такі як евакуація внаслідок природних катастроф чи інших надзвичайних подій.

Тимчасові притулки можуть також служити перехідним етапом для безпритульних,

де вони отримують допомогу та підготовку для переходу до сталого житла. Важливо враховувати їхню роль як проміжного кроку для реінтеграції в суспільство. Такі притулки надають можливості для відновлення стабільності та готовності до життя без підтримки притулку через програми реабілітації.

З огляду на свою тимчасову природу, притулки можуть бути більш гнучкими у відповіді на змінні потреби бездомних. Це дозволяє їм надавати широкий спектр послуг, включаючи психосоціальну підтримку, медичні послуги, консультування та програми професійної підготовки.

Також важливо враховувати, що тимчасові притулки можуть створювати можливості для взаємодії та підтримки між безпритульними, сприяючи соціальній інтеграції. Вони не лише надають тимчасове житло, але й створюють простір для взаємодії, що може бути

важливим для покращення якості життя бездомних осіб.

ВИСНОВОК

У процесі створення житла для бездомних, потрібно концентрувати свою увагу на простих тимчасових притулках, які головним чином акцентуються на реабілітацію, соціалізацію та реінтеграцію цих осіб в суспільство. У кінцевому підсумку, для держави більш вигідні витрати, які спрямовані на повернення бездомних до стану самостійних громадян, аніж на постійне утримання закоренілих бездомних.

Спрямовуючись на функції соціальної реабілітації, слід впроваджувати в житлові комплекси навчальні та виробничі приміщення. Тут бездомні зможуть отримати освіту та навички в нових професіях, щоб у подальшому мати можливість самостійно заробляти на своє прожиття.

ЛІТЕРАТУРА

[1] Ананко С. В. Соціальний захист бездомних громадян та безпритульних дітей. *Веб сайт міністерства юстиції*. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_7818 (дата звернення 20.11.2023)

[2] Бабич Ю. У Польщі збудували інклюзивне житло для бездомних: чим воно особливе. *24 канал*. (дата звернення 16.09.2022) URL: <http://surl.li/ojvdb>

[3] Баранова А., Лазаренко В., Хассай Є. Шнайдер В. Соціальне, тимчасове і кризове житло: з чим Україна зустріла повномасштабну війну. URL: <https://cedos.org.ua/researches/soczialne-tymchasove-i-kryzove-zhytlo/> (дата звернення 12.10.2022)

[4] Вербицький І. Право на життя: як врятувати бездомних людей під час морозів. *Українська правда*. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2021/02/15/243940/> (дата звернення 15.02.2021)

[5] Герасимова І. В. Скільки в Україні безхатченів та як їм допомагають держава й волонтери. *Перший український інформаційний телеканал «5 канал»*. URL: <http://surl.li/ojvdv> (дата звернення 10.12.2020)

[6] Голоявіна С. «Оселя» для тих, в кого нема дому: унікальна спільнота під Львовом, де піклуються про безпритульних. *Сайт Львова, останні новини*. URL: <http://surl.li/ojvdf> (дата звернення 25.06.2021)

[7] Давидюк О. Бездомність в Україні: причини та тенденції. Політичні інститути та процеси. 2013. № 1-2. С. 90–101.

[8] ДБН Б.2.2-12:2019. Планування та забудова територій. [чинний від 01.10.2019]. Видання офіційне Український державний науково-дослідний інститут проектування міст «Діпромісто» імені Ю.М. Білоконя, 2019.

[9] ДБН В.2.2-15:2019. Будинки і споруди. Житлові будинки. Основні положення. Поправка. [чинний від 26.11.2019]. Видання офіційне. Український зональний науково-дослідний і проектний інститут по цивільному будівництву (КІВЗНДІЕП), 2019.

REFERENCES

[1] Ananko, S.V. (2023). Sotsialnyi zakhyst bezdomnykh hromadian ta bezprytulnykh ditei [Social protection of homeless citizens and homeless children]. Sait ministerstva yustytzii – Website of the Ministry of Justice. Retrieved from: https://minjust.gov.ua/m/str_7818 [in Ukrainian].

[2] Babych, Yu. (2022). U Polshchi zbuduvaly inkluzyvne zhytlo dlia bezdomnykh: chym vono osoblyve. [In Poland inclusive housing for the homeless was built: what makes it special]. Sait 24 kanal – Sait of Channel 24. Retrieved from: <http://surl.li/ojvdb> [in Ukrainian].

[3] Baranova, A., Lazarenko, V., Khassai, Ye., & Shnaider, V. (2022). Sotsialne, tymchasove i kryzove zhytlo: z chym Ukraina zustrila povnomasshtabnu viinu [Social, temporary, and crisis housing: what Ukraine encountered during full-scale war]. Cedoss – Cedoss. Retrieved from: <https://cedos.org.ua/researches/soczialne-tymchasove-i-kryzove-zhytlo/> [in Ukrainian].

[4] Verbytskyi, I. (2021). Pravo na zhyttia: yak vriatuvaty bezdomnykh liudei pid chas moroziv [Right to life: how to save the homeless during frosts. Ukrainian Truth]. Ukrainska pravda – Ukrainska pravda. Retrieved from: <https://life.pravda.com.ua/columns/2021/02/15/243940/> [in Ukrainian].

[5] Herasymova, I.V. Skilky v Ukraini bezkhatcheniv ta yak yim dopomohaiut derzhava y volonter. [How many homeless people are in Ukraine and how the state and volunteers help them]. Pershyi ukrainskyi informatsiinyi telekanal «5 kanal» – The first Ukrainian information TV channel “Channel 5”. Retrieved from: <http://surl.li/ojvdv> [in Ukrainian].

[6] Holoivina, S. (2021). «Oselia» dlia tykh, v koho nema domu: unikalna spilnota pid Lvovom, de pikluiuetsia pro bezprytulnykh [“Home” for those who have no home: a unique community near Lviv, where they take care of the homeless]. Sait Lvova, ostanni novyny – Lviv website, latest news. Retrieved from: <http://surl.li/ojvdf> [in Ukrainian].

[10] ДБН В.2.2-40:2018. Доступність будинків і споруд для маломобільних груп населення. [чинний від 01.09.2022]. Видання офіційне. Український зональний науково-дослідний і проектний інститут по цивільному будівництву (КІЇВЗНДІЕП), 2018.

[11] ДБН В. 2.2-13-2003 Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди. [чинний від 01.03.2004]. Видання офіційне. Український зональний науково-дослідний і проектний інститут по цивільному будівництву (КІЇВЗНДІЕП), 2003.

[12] Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей: Закон України від 02.06.2005р. № 2623-IV.

[13] Рябчук А. М. Проблеми дослідженості бездомності. Києво-Могилянська академія. *Наукові записки НАУКМА : Соціологічні науки*. 2004. Т. 32. С. 22–27.

[14] Соловій Л.С. Особливості формування спеціальних типів житла для бездомних: автореф. дис.на здобуття наук.ступ. канд.арх.: 18.00.02. Львів, 2011. 29 с.

[15] Claudia Ramos. (21 July 2015). City of Yakima Struggles to Find a Solution for Homeless Shelter Zoning. URL: <http://surl.li/ojvht>

[16] Elliott S. Montagu C., Holgate A., Avery C. & Douglas Darren. (n.d.). Almost 30000 young people are facing homelessness this winter. *Centre point «give homeless young people a future»*. URL: <http://surl.li/ojvfm>

[17] Hwang, Stephen W.; Svoboda, Tomislav J.; De Jong, Lain J.; Kabasele, Karl J.; Gogosis, Evie. (April 2005). Bed Bug Infestations in an Urban Environment. URL: <http://surl.li/ojvgu>

[18] Katharina Brüchmann, Dr. Volker, Busch-Geertsema, Dr. Thorsten, Heien Jutta, Henke Tanja, Kiesner, Dr. Martin Pfister, Sandra Schöpke, Unter Mitarbeit von: Simon Huber, Marvin Krämer, Nadine Krugel, Wladislaw Neumann, Axel Steffen. (September 2022) Empirische Untersuchung zum Gegenstand nach § 8 Absatz 2 und 3 *Wohnungslosenberichterstattungsgesetz*. URL: <http://surl.li/ojvlq>

[19] Lorenz Glauninger-Holler. (Februar 2021). Entwicklung einer architektonischen Methode zur Planung von Obdachlosenheimen mit Optimalbedingungen Analyse, Befragung, Besichtigung und Fazit. *Masterstudium Architektur*. URL: <http://surl.li/ojvfg>

[20] Webster, Richard A. (10 October 2005) «N.O. Loses 10,000 Homeless People to Uncertain Fates». *New Orleans CityBusiness*. URL: <http://surl.li/ojvfx>

[7] Davydiuk, O. (2013). Bezdomnist v Ukraini: prychny ta tendentsii [Homelessness in Ukraine: causes and trends]. *Politychni instytuty ta protsesy – Political institutions and processes*, 1-2, 90-101 [in Ukrainian].

[8] Planuvannia ta zabudova terytorii [Planning and development of the territory]. (2019). DBN B.2.2-12:2019 from 26th April 2019. *Vydannia ofitsiine Ukrainyskyi derzhavnyi naukovo-doslidnyi instytut proektuvannia mist «Dipromisto» imeni Yu.M. Bilokonia* [in Ukrainian].

[9] Budyanky i sporudy. Zhytlovi budyanky. Osnovni polozhennia. Popravka [House and buildings. Residential buildings. Substantive provisions. Amendment]. (2019). DBN V.2.2-15:2019 from 26th November 2019. *Ukrainskyi zonalnyi naukovo-doslidnyi i proektnyi instytut po tsyvilnomu budivnytstvu (KYIVZNDIEP) – Ukrainian Zonal Research and Design Institute for Civil Engineering (KYIVZNDIEP)* [in Ukrainian].

[10] Dostupnist budyнкiv i sporud dlia malomobilnykh hrup naselennia [Accessibility of buildings and facilities for groups of the population with reduced mobility]. (2018). DBN V.2.2-40:2018 from 1th September 2022. *Vydannia ofitsiine Ukrainyskyi zonalnyi naukovo-doslidnyi i proektnyi instytut po tsyvilnomu budivnytstvu (KYIVZNDIEP) – Ukrainian Zonal Research and Design Institute for Civil Engineering (KYIVZNDIEP)*. [in Ukrainian].

[11] Sportyvni ta fizkulturno-ozdorovchi sporudy [Sports and physical culture and health facilities]. (2004). DBN V. 2.2-13-2003 from 1th March 2004. *vydannia ofitsiine Ukrainyskyi zonalnyi naukovo-doslidnyi i proektnyi instytut po tsyvilnomu budivnytstvu (KYIVZNDIEP) – Ukrainian Zonal Research and Design Institute for Civil Engineering (KYIVZNDIEP)* [in Ukrainian].

[12] Pro osnovy sotsialnoho zakhystu bezdomnykh osib i bezprytulnykh ditei. Zakon ukrainy vid 2 june 2005 roku № 2623-IV. [About the basics of social protection of homeless persons and homeless children June 2 2005 № 2623-IV]: *Ofitsiyni vebportal prlamentu Ukrainy – Official website of the Parliament of Ukraine*. Retrieved from: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2623-15>[in Ukrainian].

[13] Riabchuk, A.M. (2004). Problemy doslidzenosti bezdomnosti [Problems of research on homelessness]. *Kyievo-Mohylianska akademiia – Kyiv-Mohylian Academy* [in Ukrainian].

[14] Solovii, L.S. (2011). Osoblyvosti formuvannia spetsialnykh typiv zhytla dlia bezdomnykh [Features of the formation of special types of housing for the homeless]: Extended abstract of Doctor's thesis, Lviv, NU «Lvivska politekhnik»[in Ukrainian].

[15] Claudia, Ramos (2015). City of Yakima Struggles to Find a Solution for Homeless Shelter Zoning. Retrieved from: <http://surl.li/ojvht> [In English].

[16] Elliott, S., Montagu, C., Holgate, A., Avery C., & Douglas Darren. Almost 30000 young people are facing homelessness this winter. *Centre point «give homeless young people a future»*. Retrieved from: <http://surl.li/ojvfm> [In English].

[17] Hwang, Stephen, W., Tomislav, J., De Jong, Lain, J., Kabasele, Karl J., & Gogosis E. (2005). Bed Bug Infestations in an Urban Environment. Retrieved from: <http://surl.li/ojvgu> [In English].

[18] Katharina, B., Volker, Dr., Busch-Geertsema, Dr. T., Jutta H., Henke T., Kiesner, Dr. Martin P., & Schöpke, S. (2022). Unter Mitarbeit von: Simon Huber, Marvin Krämer, Nadine Krugel, Wladislaw Neumann, Axel Steffen [With the collaboration of: Simon Huber, Marvin Krämer, Nadine Krugel, Wladislaw Neumann, Axel Steffen]. Empirische Untersuchung zum Gegenstand nach – Empirical study of the subject, 8, 2-3. Retrieved from: <http://surl.li/ojv1q> [In German].

[19] Lorenz, Glauninger-Holler (2021). Entwicklung einer architektonischen Methode zur Planung von Obdachlosenheimen mit Optimalbedingungen Analyse, Befragung, Besichtigung und Fazit [Development of an architectural method for planning homeless shelters with optimal conditions. Analysis, survey, inspection and conclusion]. Masterstudium Architektur – Master's degree in architecture. Retrieved from: <http://surl.li/ojvfg> [In German].

[20] Webster, Richard A. (2005). «N.O. Loses 10,000 Homeless People to Uncertain Fates». New Orleans CityBusiness. Retrieved from: <http://surl.li/ojvfx> [In English].

ABSTRACT

Martynenko V., Obynochna Z. Types of shelters for homeless people.

This article highlights key aspects of forming shelters for the homeless with a focus on rehabilitation, socialization, and reintegration of this vulnerable population. The article identifies that a shift from permanent shelters, oriented towards entrenched homelessness, to various forms of temporary housing may be a more effective strategy. It notes that for the state, it is economically advantageous to concentrate efforts and resources on different shelter types to return the homeless to independence rather than sustaining «chronic» homelessness.

A crucial element is the incorporation of educational and vocational facilities into the structure of various shelters, providing the homeless with opportunities to receive education and acquire new skills. This contributes to their independent livelihood and integration into society. The article emphasizes the importance of not only providing various types of shelters but also creating conditions for the development of skills and independence among the homeless to achieve positive social impact.

Goal. *The aim of this article is to shed light on relevant types of shelters for homeless individuals, followed by an exploration of diverse initiatives and approaches aimed at addressing the issue of homelessness.*

Methodology. *To establish patterns and characteristics of shelter typology for the homeless, an analysis of global and domestic design experience of such facilities was conducted, along with studying the research results of other scholars on the topic and reports from the Department of Social Policy. Social surveys of homeless individuals were also carried out.*

The results. *This scientific research is a significant step in the detailed examination of practices related to providing services to the homeless in various projects. Special attention was given to types of shelters specializing in meeting the needs of different categories of homeless individuals. It is essential to consider aspects of organization and management of the aid and support system, including coordination efforts at various levels of government and local administration. The perspective includes studying the interaction between public and state institutions working in this field to develop an understanding of challenges and opportunities in this specific context.*

Scientific novelty. The article addresses the issue of homelessness in society. It underscores the need for a detailed analysis, especially studying the types of facilities that can be comfortable for different categories of individuals and highlights the best types that can facilitate the development of visitors to these establishments and provide them with independent living. This becomes particularly crucial in modern conditions, where the problem of homelessness is exacerbated by military conflict, demanding a deeper understanding of various aspects of this social phenomenon.

Practical importance. The practical significance of different types of shelters for the homeless lies in their ability to provide specific services and support, such as temporary shelter for those who find themselves homeless, ensuring safety in crisis situations, medical and psychosocial assistance, skill development, professional training, educational programs, assistance in renting, and support in transitioning to permanent housing. Considering these aspects, various types of shelters become essential components of the social protection and rehabilitation system.

Key words: shelters, architecture, homeless, social housing, rehabilitation, shelter type, homelessness, critical housing, social housing initiative, night shelter, socially vulnerable groups and their housing, shelters and housing for people with physical or mental limitations, temporary shelters, social housing programs.

AUTHOR'S NOTE:

Martynenko Volodymyr, Department of Architecture and Urban Planning of the Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ivano-Frankivsk, Ukraine, e-mail: volodymyr.martynenko-amm221@nung.edu.ua, orcid: 0009-0000-0254-6566

Obynochna Zoriana, PhD in Architecture, Senior Lecturer at the Department of Architecture and Urban Planning of the Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ivano-Frankivsk, Ukraine, e-mail: zoriana.o@ukr.net, orcid: 0000-0003-1782-5300

Стаття подана до редакції 08.12.2023 р.